

แนวทางการพัฒนานวัตกรรมแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดอุดรธานี

The Guidelines to Participatory Innovation Development of Local Administrative Organization to Improve the Quality of Life of The Elderly: Case Studies of Local Administrative Organization in Udon Thani Province

ศรัณย์ เจริญศิริ¹, สรัญญา เจริญศิริ^{1*} และ นิศรา ประดิษฐ์ด้วง²

Saran Charoensiri¹, Saranya Charoensiri^{1*} and Nisara Praditduang²

Received: 4 January 2025

Revised: 16 March 2025

Accepted: 30 March 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการของนโยบายที่มีลักษณะเป็นนวัตกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงข้อจำกัดรวมทั้งการพัฒนานวัตกรรมแบบมีส่วนร่วม แนวทาง/ตัวแบบในการพัฒนานวัตกรรมแบบมีส่วนร่วม โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน โดยใช้การศึกษาทั้ง การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการศึกษา พบว่า กระบวนการของนโยบายที่มีลักษณะเป็นนวัตกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งประกอบด้วย (1) ด้านการสร้างกลยุทธ์ พบว่า โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนาพุสร้างกลยุทธ์ผ่านความร่วมมือกับวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีอุดรธานี โดยมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่มักเผชิญกับความเหงาและภาวะซึมเศร้า โรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากโครงการวิจัยเพื่อชุมชนของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ขณะที่โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลปะโคและเทศบาลตำบลหนองบัวเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยการสร้างทักษะและสุขภาพที่ดีผ่านกิจกรรมการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมทางสังคม โดยเฉพาะการรับมือกับปัญหาสุขภาพจิตและภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุ (2) ด้านการสร้างความคิดใหม่ พบว่า โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนาพุสร้างความคิดใหม่ โดยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การให้คำปรึกษา การฝึกทักษะอาชีพ และการใช้เทคโนโลยีสื่อสาร ในขณะที่โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลปะโค เน้นการประชาสัมพันธ์บทบาทของ

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

² อาจารย์, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

¹ Assistant Professor, Department of Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences, Udon Thani Rajabhat University

² Lecturer, Department of Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences, Udon Thani Rajabhat University

* Corresponding author: saranya.ju@udru.ac.th

ผู้สูงอายุและการจัดกิจกรรมสันทนาการเพื่อเสริมสร้างความรักและความร่วมมือในชุมชน ส่วนโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวมุง เน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการสอนทักษะที่จำเป็นและการใช้เทคโนโลยีเพื่อลดความเหงาและเสริมสร้างความสุขให้กับผู้สูงอายุ (3) ด้านการจัดลำดับความสำคัญและการคัดเลือกความคิดที่ดีที่สุด พบว่า โรงเรียนผู้สูงอายุทั้งสามแห่ง ต่างมีการจัดลำดับความสำคัญและคัดเลือกความคิดที่ดีที่สุดอย่างเป็นระบบเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ (4) ด้านการนำความคิดที่คัดสรรแล้วไปใช้ปฏิบัติ พบว่า โรงเรียนผู้สูงอายุทั้งสามแห่ง ต่างได้นำความคิดที่คัดสรรแล้วไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ พร้อมทั้งมีการประเมินผลและปรับปรุงโครงการอย่างต่อเนื่อง และ (5) ด้านการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการนวัตกรรม พบว่า โรงเรียนผู้สูงอายุทั้งสามแห่ง ต่างมุ่งเน้นการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการนวัตกรรม โดยความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญและทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

ขณะที่ โรงเรียนผู้สูงอายุทั้งสามแห่ง ยังมีข้อจำกัดในการพัฒนานวัตกรรมแบบมีส่วนร่วม โดยเฉพาะในด้านการดำเนินงาน อาทิ การวางแผนกลยุทธ์ที่ขาดความชัดเจน การสำรวจและประเมินความต้องการที่ไม่ครอบคลุม การสื่อสารที่ไม่ทั่วถึง และการขาดการสนับสนุนทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง ข้อจำกัดในด้านการประเมินผลที่ไม่เป็นระบบ รวมถึงการขาดการติดตามผลกระทบระยะยาว ทำให้โครงการเหล่านี้เผชิญกับความท้าทายในการดำเนินงานและความยั่งยืน ซึ่งจำเป็นต้องมีการปรับปรุงและพัฒนากลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของผู้สูงอายุในปัจจุบัน

คำสำคัญ : การพัฒนานวัตกรรมแบบมีส่วนร่วม, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, การพัฒนาคุณภาพชีวิต, ผู้สูงอายุ

Abstract

This research aimed to examine the policy processes of innovative initiatives implemented by local administrative organizations in Udon Thani Province to improve the quality of life of the elderly, as well as to analyze the limitations and propose participatory innovation development approaches. This study employed a mixed-methods research design combining quantitative and qualitative approaches.

The results revealed that the policy processes of innovative initiatives for improving the quality of life of the elderly consisted of five main aspects. (1) Strategy development: The Na Phu Elderly School developed its strategies through collaboration with Boromarajonani College of Nursing, Udon Thani, with the aim of enhancing learning opportunities and improving the quality of life of elderly individuals who often experience loneliness and depression. This initiative was supported by the Community Research Project of the National Research Council of Thailand (NRCT). Meanwhile, the Elderly Schools in Pako Municipality and Nong Bua Municipality focused on improving the quality of life of the elderly by promoting skills development, good health, and social participation, particularly in addressing mental health issues and depression among the elderly. (2) Idea generation: The Na Phu Elderly School promoted knowledge exchange and

experiential learning through various activities such as counseling, vocational training, and the use of communication technologies. The Elderly School in Pako Municipality emphasized public awareness of the role of the elderly and organized recreational activities to strengthen community relationships. The Elderly School in Nong Bua Municipality focused on improving the quality of life by teaching essential skills and using technology to reduce loneliness and enhance happiness among the elderly. (3) Prioritization and selection of ideas: All three elderly schools systematically prioritized and selected the most appropriate ideas to respond to the needs of the elderly. (4) Implementation: The selected ideas were implemented to improve the quality of life of the elderly, with continuous evaluation and improvement of the projects. (5) Participatory innovation management: All three elderly schools emphasized participation in innovation management by collaborating with external agencies that possess expertise and resources to support the development of elderly's quality of life. However, the study also found several limitations in the participatory innovation development process, particularly in operational aspects such as unclear strategic planning, insufficient needs assessment, limited communication, and inconsistent resource support. In addition, the lack of systematic evaluation and long-term impact monitoring poses challenges to the sustainability and effectiveness of these initiatives. Therefore, strategic improvements are required to better align innovation development with the current needs of the elderly.

Keywords: Participatory Innovation Development, Local Administrative Organization, Improve the Quality of Life, Elderly

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 โลกต้องเผชิญกับภาวะสังคมผู้สูงอายุ อันเนื่องมาจากการมีอายุยืนยาวของผู้สูงอายุจำนวนมากขึ้นทุกปี และค่านิยมของคนในสังคมที่ความต้องการในการมีบุตรนั้นลดลง ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างอายุของประชากรที่เปลี่ยนเป็นสังคมผู้สูงอายุทั้งในระดับโลกและระดับประเทศ และหากจะพิจารณาในประเทศไทยแล้ว ประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเป็นอันดับที่ 2 รองจากประเทศสิงคโปร์ (ปนัดดา ยิ้มสกุล และคณะ, 2564) โดยในปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยจะเข้าสู่ภาวะสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) โดยผู้ที่มีอายุมากกว่า 60 ปี มีมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรในประเทศ

ขณะที่สัดส่วนประชากรในวัยเด็กและประชากรวัยแรงงานก็มีแนวโน้มลดลง สถานการณ์ดังกล่าวนี้เอง ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเร่งให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นทั้งด้านร่างกายและจิตใจ กล่าวคือ เมื่อผู้สูงอายุในสังคมมีความรู้ความสามารถ และมีศักยภาพ มีความพร้อมก็ย่อมจะสามารถช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (จุฑารัตน์ แสงทอง, 2560) ซึ่งในรอบกว่า 2 ทศวรรษที่ผ่านมาการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ กลายเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ทำนายต่อสังคมไทย เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี

และคงไว้ซึ่งภาวะสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี ภายใต้อความคิดที่ว่าผู้สูงอายุไม่ใช่บุคคลด้อยโอกาส หรือเป็นภาระต่อสังคม ผู้สูงอายุนับเป็นผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์ และได้สร้างคุณูปการต่อการพัฒนาสังคมมาอย่างยาวนาน ดังนั้น ผู้สูงอายุทุกคนควรได้รับการเคารพและสามารถมีส่วนร่วมเป็นพลังพัฒนาสังคม ตลอดจนได้รับการส่งเสริม เกื้อกูลจากครอบครัว ชุมชน สังคม และรัฐอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กลุ่มนี้ของประเทศให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดีจะนำมาซึ่งความสุขทั้งกายและจิตใจ ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อผู้สูงอายุได้รับการตอบสนองของความต้องการของตน (วรวิทย์ เกิดสวัสดิ์, 2564)

ในประเด็นดังกล่าว รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญและได้มีการวางแผน และกำหนดนโยบายในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านอุตสาหกรรม ด้านการลงทุน และด้านสวัสดิการสังคม ที่มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากรที่เกิดขึ้น ตลอดจนการรองรับสวัสดิการสังคมด้านผู้สูงอายุ อีกทั้งรัฐบาลยังได้เร่งขับเคลื่อนนโยบายประเทศไทย 4.0 ซึ่งมีเป้าหมายในการเปลี่ยนผ่านประเทศไปสู่อนาคตในระยะ 20 ปี ภายใต้วิสัยทัศน์ประเทศไทย มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยหนึ่งในประเด็นสำคัญ คือ การทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและปรับปรุงคุณภาพชีวิตประจำวันในมิติต่าง ๆ อาทิ การอำนวยความสะดวกในการขนส่ง การสื่อสาร และมีการมีส่วนร่วมในทางสังคม เสริมสร้างความมั่นคงให้สังคมผู้สูงอายุสู่การเป็น “สังคมผู้สูงอายุที่มีพลัง (Active Ageing Society)” (วิชนี คุปตะวาทีน และคณะ, 2561; จุฑารัตน์ แสงทอง, 2561) มีการจัดทำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ซึ่งปัจจุบันอยู่ในวาระฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ไว้รองรับ โดยมี 5 ยุทธศาสตร์หลักเป็นแนวคิดพื้นฐานของการจัดทำแผน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความ

พร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุระดับชาติและการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ และยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์ด้านการประมวลและพัฒนาศักยภาพด้านผู้สูงอายุ และการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2545)

นอกจากนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งถือว่าเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาในเชิงพื้นที่นั้น ก็ได้รับการถ่ายโอนภารกิจ และกระจายอำนาจ (Decentralization) ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งภารกิจในด้านนี้เกี่ยวข้องกับงานด้านการจัดสวัสดิการสังคม และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส ซึ่งหากพิจารณาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และแผนปฏิบัติการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 สามารถสรุปถึงสาระสำคัญได้ว่า รัฐต้องให้ความสำคัญแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปในการดูแลประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ นับเป็นภารกิจและอำนาจหน้าที่หนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดบริการสาธารณะเพื่อประชาชน (โกวิทย์ พวงงาม, 2548; สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์ และคณะ, 2559) ในฐานะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ใกล้ชิดกับท้องถิ่น และมีความรู้ในรายละเอียดของ

ท้องถิ่น จึงต้องมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนและสนองตอบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะการจัดทำบริการสาธารณะให้เพียงพอแก่ประชาชนในพื้นที่ตลอดจนการจัดบริการสาธารณะรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น หน่วยงานราชการเองก็ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและวิธีการทำงานใหม่ ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาโครงการต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล (เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ, 2563) การปกครองท้องถิ่น จึงไม่ใช่เพียงการเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ตามคำสั่งให้กับการปกครองจากส่วนกลางเท่านั้น หากแต่ในปัจจุบันปัญหาท้องถิ่นนั้นมีความซับซ้อนมากขึ้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอาจไม่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาสาธารณะให้ประสบผลสำเร็จได้อย่างลุล่วงและทันทั่วถึง เพราะการแก้ไขปัญหาเหล่านี้อาจมีข้อจำกัดหรืออาจเกิดกว่าขีดความสามารถในการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐแต่เพียงองค์กรเดียว (อุดม ทุมโฆสิต, 2551; ธเนศวร์ เจริญเมือง, 2553) อีกทั้งความอิสระในการปกครองตนเองจากการกระจายอำนาจนี้ ทำให้ท้องถิ่นต้องเผชิญกับข้อจำกัดในการบริหารจัดการ อาทิ ด้านงบประมาณ ด้านศักยภาพในการตอบสนองความต้องการของประชาชน เป็นต้น นำมาซึ่งการคิดค้นหาวิธีแก้ปัญหาที่หลากหลาย เกิดเป็นนวัตกรรม (Innovation) ขึ้น เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการจัดทำบริการสาธารณะให้ดียิ่งขึ้น (ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์, 2552)

นวัตกรรม (Innovation) คือ การริเริ่มสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหาและพัฒนาต่อยอดการดำเนินงานบางอย่าง เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันสมัย ส่วนในนิยามของนวัตกรรม (Innovation) ในภาครัฐนั้น หมายถึง

การที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งหมายรวมถึง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีการปรับตัว มีการสร้างและพัฒนา รูปแบบของการจัดทำบริการสาธารณะ จนเกิดการคิดริเริ่ม การประดิษฐ์คิดค้น ปรับปรุงโครงการหรือกิจกรรมสร้างสรรค์ในรูปแบบใหม่ ๆ ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็น “นวัตกรรมท้องถิ่น” ซึ่งในปัจจุบันปรากฏองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่ง ได้พิสูจน์ให้เห็นถึงการสร้างนวัตกรรมที่น่าสนใจ มีประโยชน์ต่อประชาชน และได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ยืนยัน ทฤษฎีว่าด้วยการกระจายอำนาจ (Decentralization) ที่ว่าการกระจายอำนาจการตัดสินใจลงสู่หน่วยงานระดับล่างย่อมส่งเสริมให้เกิดการคิดค้นริเริ่มนวัตกรรม เพื่อสนองตอบการแก้ไขปัญหาและความต้องการอันหลากหลายของพื้นที่หรือกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งกว่าการรวบอำนาจการตัดสินใจไว้ที่หน่วยงานส่วนกลาง (สุรศักดิ์ ชะมารมย์ และคณะ, 2560; วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2548; จรัส สุวรรณมาลา และคณะ, 2549)

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงกระบวนการของนโยบายที่มีลักษณะเป็นนวัตกรรมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ศึกษาและวิเคราะห์ถึงข้อจำกัดในการพัฒนานวัตกรรมแบบมีส่วนร่วมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ พร้อมทั้งศึกษาและวิเคราะห์ถึงแนวทาง/ตัวแบบในการพัฒนานวัตกรรมแบบมีส่วนร่วมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งผลการวิจัยจะสามารถเสนอแนะเป็นแนวทาง/ตัวแบบเชิงนโยบายในการพัฒนานวัตกรรมแบบมีส่วนร่วมทั้งสำหรับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่เลือกเป็นกรณีศึกษา และประยุกต์ไปสู่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

(1) เพื่อศึกษากระบวนการของนโยบายที่มีลักษณะเป็นนวัตกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

(2) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงข้อจำกัดในการพัฒนานวัตกรรมแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

(3) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงแนวทาง/ตัวแบบในการพัฒนานวัตกรรมแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนานวัตกรรมแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานีได้อาศัยแนวคิด The Pentathlon Framework ของ Goffin and Mitchell (2016) เป็นกรอบในการศึกษา ซึ่งได้จำแนกกระบวนการในการจัดการนวัตกรรมว่า ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน คือ (1) ด้านการสร้างกลยุทธ์ (Strategy) (2) ด้านการสร้างความคิดใหม่ (Ideas) (3) ด้านการจัดลำดับความสำคัญและการคัดเลือกความคิดที่ดีที่สุด (Selection and Prioritization) (4) ด้านการนำความคิดที่คัดสรรแล้วไปใช้ปฏิบัติ (Implementation) และ (5) ด้านการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการนวัตกรรม (People and Organization) ตามลำดับ

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยได้ดำเนินการโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methods research) โดยใช้การศึกษาทั้ง การวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative

research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) และใช้การเจาะจงกรณีศึกษา โรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการดำเนินงานที่โดดเด่นในจังหวัดอุดรธานี ที่เคยได้รับรางวัลประกาศเกียรติคุณในระดับประเทศ หรือมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งได้แก่ โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนาโพธิ์ โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลปะโค และโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัว

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งจะดำเนินการเก็บข้อมูลโดยอาศัยกรอบตัวเลขประชากรผู้สูงอายุทั้งหมดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เลือกเป็นกรณีศึกษาและหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างด้วยการใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane โดยการเทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรโดยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน (proportional stratified random sampling) และจะเก็บข้อมูลโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling) โดยมีจำนวน ดังนี้ (1) โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนาโพธิ์ มีจำนวนประชากร 1,873 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 330 คน (2) โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลปะโค มีจำนวนประชากร 1,649คน เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 322 คน และ (3) โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัว จำนวนประชากร 3,752 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 361 คน

กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informant) สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุขององค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นที่เลือกเป็นกรณีศึกษา ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารผู้ที่ปฏิบัติงานในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลของเครือข่ายภาคประชาสังคม ได้แก่ ผู้นำชุมชน ประธานกลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุ และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นหน่วยงานภายนอก เช่น ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นที่เลือกเป็นกรณีศึกษา เป็นต้น และคณะผู้วิจัยอาศัยกลวิธีการวิจัยแบบย้อนกลับ (retroductive research strategy) เพื่อมุ่งแสวงหาคำอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมเกี่ยวกับ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุผ่านโรงเรียนผู้สูงอายุ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยดำเนินการศึกษารายละเอียดของเนื้อหาที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดโครงสร้าง และเนื้อหาของแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ พิจารณาตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้องด้านภาษา แล้วทำการแก้ไขให้ถูกต้องและสมบูรณ์ครบถ้วน จากนั้นนำแบบสอบถามไปตรวจสอบหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) ศึกษาจากข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) เป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลงานทางวิชาการ เอกสารการวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือราชการที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเอกสารจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกสารอื่น ๆ ที่เห็นว่าเกี่ยวข้องและเหมาะสม

(2) การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์ (Interview) และสนทนา

กลุ่มย่อย (Small Group Discussion) กับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informants)

(3) การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research): ศึกษาข้อมูลทั่วไปขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นกรณีศึกษา และนโยบายเชิงนวัตกรรมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยใช้แบบสอบถามเพื่อรวบรวมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

(4) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research/PAR): ใช้เทคนิค AIC เพื่อค้นหาความต้องการ ปัญหา อุปสรรค และทำ SWOT และ TOWS Analysis พร้อมการประชุมกลุ่มย่อย แผนที่ความคิด การระดมสมอง และการฝึกอบรม เพื่อศึกษาข้อจำกัดและวิเคราะห์แนวทางพัฒนานวัตกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(5) การประเมินชุมชนแบบมีส่วนร่วม (Participatory Rural Appraisal/PRA): ศึกษาและสร้างตัวแบบการพัฒนานวัตกรรมโดยใช้การวิเคราะห์ชุมชนอย่างมีส่วนร่วม

(6) การสังเกตการณ์ (Observation): ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม เพื่อวิเคราะห์กิจกรรม/โครงการที่เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณสำหรับการวิจัยครั้งนี้ หลังจากได้เก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับแล้วนำมาทำการลงรหัสข้อมูล (Coding) แล้วจึงนำข้อมูลไปประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูลและตอบวัตถุประสงค์ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาเชิงคุณภาพนั้น มีเป้าหมายเพื่อจัดระบบของข้อมูล ศึกษาเปรียบเทียบโดยวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเชื่อมโยงเพื่อหา

ข้อสรุป อธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษา โดยในการศึกษาคั้งนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้การพรรณนาวิเคราะห์เนื้อหาจากการตีความ สร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งจากเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์ เทียบเคียงกับแนวความคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาวิจัย แล้วนำข้อมูลที่ไดมาเปรียบเทียบ วิเคราะห์ สังเคราะห์ เชื่อมโยงหาข้อสรุป โดยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลไปพร้อม ๆ กัน ในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อช่วยให้ผลการวิเคราะห์อยู่ในกรอบและแนวทางที่ถูกต้อง แล้วจึงนำไปเขียนรายงานต่อไป

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

(1) กระบวนการของนโยบายที่มีลักษณะเป็นนวัตกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

ด้านการสร้างกลยุทธ์ (Strategy)

โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนาพุ ก่อตั้งโดยองค์การบริหารส่วนตำบลนาพุร่วมกับวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรธานี เพื่อตอบสนองปัญหาสุขภาพและความโดดเดี่ยวของผู้สูงอายุในพื้นที่ที่มีจำนวน 1,211 คน ซึ่งส่วนใหญ่ใช้ชีวิตลำพังในช่วงกลางวัน โรงเรียนมุ่งเสริมสร้างการเรียนรู้ การพัฒนาคุณภาพชีวิต และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม รวมถึงการส่งเสริมสุขภาพกายและจิตใจ การเรียนรู้เทคโนโลยี ทักษะใหม่ ๆ และการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น โรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากโครงการวิจัยเพื่อชุมชนของ วช. โดยเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต สุขภาพที่ดี และการสืบทอดวัฒนธรรม แม้จำนวนผู้เข้าร่วมลดลงในช่วงโควิด-19 แต่ยังคงพัฒนากิจกรรมที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพและคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน

ขณะที่โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลปะโค อำเภออุตุจิบ จังหวัดอุตรธานี จัดตั้งขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมผู้สูงอายุในไทย โดยมีเป้าหมายหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ มุ่งเน้นการเสริมสร้างสุขภาพกายและใจ พร้อมทั้งพัฒนาทักษะและส่งเสริมรายได้ผ่านการฝึกอบรมกลุ่มอาชีพและกิจกรรมที่ช่วยลดความเหงาและโรคซึมเศร้า โครงการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม โดยมีกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น และกรมกิจการผู้สูงอายุให้การสนับสนุน ปัจจุบันมีผู้สูงอายุเข้าร่วม 108 คน ซึ่งเกินความคาดหมาย และได้รับการตอบรับที่ดี ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและมีความสุข

ส่วนโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัว จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2561 เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยมีเป้าหมายหลักในการส่งเสริมสุขภาพกายและจิตใจของผู้สูงอายุที่เผชิญปัญหาการถูกทอดทิ้งและการเลี้ยงดูบุตรหลานตามลำพัง ซึ่งอาจนำไปสู่ภาวะซึมเศร้าและปัญหาสุขภาพ โรงเรียนเน้นกิจกรรมการเรียนรู้ การออกกำลังกาย การสร้างรายได้ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม โดยได้รับการสนับสนุนจากชมรมผู้สูงอายุและหน่วยงานต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังมีบริการอาหารและเครื่องดื่มในระหว่างการเรียน และนักเรียนที่จบหลักสูตรจะได้รับประกาศนียบัตร โครงการนี้ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุผ่านกิจกรรมที่เสริมสร้างสุขภาพทั้งกายและใจ

(2) ด้านการสร้างความคิดใหม่ (Ideas)

โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนาพุ ริเริ่มสร้างความคิดใหม่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 โดยความร่วมมือขององค์การบริหารส่วนตำบลนาพุที่มุ่งส่งเสริมความรู้และความเข้าใจในกลุ่มผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมต่าง ๆ เช่น การให้หนังสือเรียน

จัดพื้นที่พูดคุย และให้คำปรึกษาทั้งที่โรงเรียนและผ่านโทรศัพท์ ช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกได้รับการดูแล และสามารถปรึกษาปัญหาได้สะดวก กลยุทธ์สำคัญรวมถึงการจัดตั้งชมรม เช่น ชมรมฌาปนกิจ การฝึกอบรมทักษะอาชีพ การแจ้งข่าวสารผ่านผู้ใหญ่บ้านและเทคโนโลยี เช่น แอปพลิเคชันไลน์ ซึ่งสร้างการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง จุดเด่นของโรงเรียนคือบุคลากรที่ใกล้ชิดและเป็นกันเอง ช่วยดูแลและรับฟังปัญหา ทำให้โครงการดำเนินไปอย่างราบรื่น โรงเรียนยังร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีและหน่วยงานเอกชนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การฝึกทักษะอาชีพ และนันทนาการ เช่น กีฬาสี การตรวจสุขภาพ และให้ความรู้ด้านสุขภาพ กิจกรรมเหล่านี้ช่วยลดความเหงา สร้างความสุข และส่งเสริมความรู้สึกรักมีคุณค่าให้ผู้สูงอายุอยากมีส่วนร่วมกับโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลปะโคริเริ่มสร้างความคิดใหม่ในโครงการผ่านการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจถึงคุณค่าและบทบาทของผู้สูงอายุในสังคม กิจกรรมต่าง ๆ ถูกออกแบบให้ทั้งสนุกสนานและให้ความรู้ โดยมีการประชุมวางแผนและหารือเกี่ยวกับกิจกรรมที่เหมาะสม รวมถึงเชิญวิทยากรภายนอกมาบรรยายหรือจัดกิจกรรมนันทนาการ เพื่อสร้างโอกาสให้ผู้สูงอายุได้พบปะและร่วมกิจกรรมอย่างมีความสุข โรงเรียนเน้นการสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรและส่งเสริมความร่วมมือในชุมชน ผู้สูงอายุได้เรียนรู้การทำงานเป็นทีม ใช้เวลาร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม และเสริมสร้างความรักใคร่ปรองดองในชุมชน นอกจากนี้ การมอบใบประกาศนียบัตรเมื่อจบปีงบประมาณยังช่วยสร้างความภูมิใจและยอมรับในความสำเร็จของผู้สูงอายุ ทำให้พวกเขารู้สึกมีคุณค่าและมีบทบาทสำคัญในสังคม

โรงเรียนผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลหนองบัว ได้เน้นการสร้างแนวคิดใหม่เพื่อพัฒนา

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยริเริ่มการประชาสัมพันธ์ถึงความสำคัญและประโยชน์ของการเข้าร่วมกิจกรรมผ่านเครือข่ายอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและหัวหน้าชุมชนเพื่อกระตุ้นให้ผู้สูงอายุได้ตระหนักถึงการดูแลสุขภาพกายและจิตใจอย่างเหมาะสม รวมถึงการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข โครงการมุ่งเน้นการปลูกฝังทักษะที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน เช่น การดูแลสุขภาพ การรับประทานอาหารที่เหมาะสม การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ และการเสริมสร้างสุขภาพจิตใจ นอกจากนี้ยังสอนทักษะวิชาชีพที่ช่วยสร้างรายได้เสริม เช่น การเกษตร การเลี้ยงสัตว์ และงานฝีมือ พร้อมทั้งพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารดิจิทัล เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถใช้งานสื่อออนไลน์ได้อย่างปลอดภัย ลดความเสี่ยงจากการถูกหลอกลวง และสามารถสื่อสารกับครอบครัวและเพื่อนฝูงได้อย่างมีประสิทธิภาพ กิจกรรมเสริมต่าง ๆ เช่น การร้องเพลง การทำงานกลุ่ม และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ถูกจัดขึ้นเพื่อลดความเหงาและเพิ่มความสุขให้กับผู้สูงอายุ อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชน การจัดกิจกรรมในบรรยากาศที่สนุกสนานและหลากหลายทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าตนเองมีบทบาทสำคัญและคุณค่าในสังคม นอกจากนี้ โครงการยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐและเอกชน เช่น การจัดหาอุปกรณ์การเรียน การเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ และการให้บริการรับ-ส่งผู้สูงอายุ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้สูงอายุได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณค่าและส่งเสริมความสุขในชีวิตประจำวัน

(3) ด้านการจัดลำดับความสำคัญและการคัดเลือกความคิดที่ดีที่สุด (Selection and Prioritization)

โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนาพุ่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอย่างรอบด้านผ่านการจัดลำดับความสำคัญและคัดเลือกความ

คิดที่ดีที่สุด เริ่มจากการสร้างคำขวัญที่สะท้อนความภาคภูมิใจและการมีส่วนร่วมของชุมชน พร้อมพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการ เช่น การจัดการโรคซึมเศร้า โรคเรื้อรัง และการส่งเสริมสุขภาพด้วยหลัก 3 อ. (อาหาร ออกกำลังกาย อารมณ์) ส่งผลให้ได้รับรางวัลพระปกเกล้าและรางวัลการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ ยังจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น การออกกำลังกาย การทำบุญ การศึกษาดูงาน และประชาสัมพันธ์สินค้าท้องถิ่น พร้อมส่งเสริมรายได้เสริมให้กลุ่มสตรี เช่น การทำขนมจีนและผลิตไข่ไอโอดีน แม้มีข้อจำกัดด้านงบประมาณ แต่กระบวนการดังกล่าวช่วยตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน

โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลปะโค ดำเนินโครงการโดยบูรณาการนโยบายของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและกรมกิจการผู้สูงอายุ ภายใต้การริเริ่มของรองปลัดเทศบาล พร้อมได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณและบุคลากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น อาสาสมัครหมู่บ้านและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โครงการมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้วยหลักสูตรที่วางแผนอย่างเป็นระบบและการจัดหาวิทยากรที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมสุขภาพกายและจิตใจ อีกทั้งยังจัดกิจกรรมทัศนศึกษาเพื่อเรียนรู้จากตัวอย่างสถานที่อื่น ๆ โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โครงการนี้ช่วยให้ผู้สูงอายุพัฒนาความรู้ ประสบการณ์ และการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า

โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัว มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุผ่านกิจกรรมที่ออกแบบอย่างสร้างสรรค์และครอบคลุม โดยเน้นเสริมสร้างสุขภาพกายและจิตใจ พร้อมทั้งสร้างความสุขและความสนุกสนานให้ผู้สูงอายุ นอกจากนี้ยังฝึกอบรมทักษะอาชีพ เช่น การปลูกเห็ดและ

งานฝีมือ เพื่อเพิ่มรายได้เสริมและคุณค่าในชีวิต เทศบาลจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสมและยืดหยุ่น พร้อมหาทุนสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกและจัดกิจกรรมระดมทุน เช่น การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ผู้สูงอายุผลิตเอง การดำเนินโครงการสะท้อนถึงความมุ่งมั่นของเทศบาลตำบลหนองบัวในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

(4) ด้านการนำความคิดที่คิดสรรแล้วไปใช้ปฏิบัติ (Implementation)

โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนาพุได้นำแนวคิดที่คิดสรรแล้วมาปฏิบัติผ่านกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพกายและใจ เช่น การออกกำลังกาย การผลิตสินค้าต่าง ๆ และการพัฒนาทักษะ ซึ่งช่วยเพิ่มความรู้ สร้างรายได้เสริม และส่งเสริมสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ ก่อนสถานการณ์โควิด-19 โครงการได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานต่าง ๆ และมีวิทยากรให้ความรู้ แต่เมื่อเกิดการระบาดกิจกรรมบางส่วนต้องหยุดชะงัก ทางโครงการจึงปรับเปลี่ยนวิธีดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ พร้อมทั้งประเมินผลและเก็บข้อมูลความคิดเห็นจากผู้สูงอายุ เพื่อนำมาปรับปรุงกิจกรรมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลปะโคได้นำแนวคิดที่คิดสรรแล้วมาปฏิบัติในโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ แม้โครงการจะอยู่ในระยะเริ่มต้นและยังไม่มีตัวชี้วัดที่ชัดเจน แต่ผลเบื้องต้นแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมต่าง ๆ ช่วยพัฒนาสุขภาพจิตของผู้สูงอายุอย่างชัดเจน การเรียนการสอนที่สนุกสนานช่วยให้ผู้สูงอายุกล้าแสดงความคิดเห็นและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน บรรยากาศเต็มไปด้วยความสุขและช่วยลดความเหงา การประเมินผลดำเนินการผ่านการสอบถามความคิดเห็นและแบบประเมินกิจกรรม เทศบาลมีแผนพัฒนาโครงการให้ครอบคลุมผู้สูงอายุมากขึ้นโดยจัดตั้งกลุ่มหรือชมรมในแต่ละหมู่บ้านและขยายสู่ระดับตำบล เพื่อสร้างผลลัพธ์ที่ยั่งยืนและครอบคลุม

ส่วน โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวได้นำความคิดที่คัดสรรแล้วมาปรับใช้ในโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การฝึกทักษะชีวิตยุคดิจิทัล การใช้เทคโนโลยี และการฝึกทักษะอาชีพ อาทิ การปลูกเห็ดและงานฝีมือ ช่วยให้ผู้สูงอายุปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของโลก เสริมสร้างความมั่นใจและสร้างรายได้เสริม การเพิ่มจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมสะท้อนถึงความสำเร็จของโครงการ เทศบาลยังได้จัดประชุมคณะกรรมการเพื่อปรับปรุงหลักสูตร โดยรวบรวมความคิดเห็นจากผู้สูงอายุเพื่อนำมาพัฒนากิจกรรมให้ตอบสนองความต้องการได้ดียิ่งขึ้น การประเมินผลดำเนินการผ่านการสอบถามความพึงพอใจและพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมครบตามเกณฑ์จะได้รับปริญญาหลังจบหลักสูตร เพื่อแสดงถึงความสำเร็จและความภาคภูมิใจ

(5) ด้านการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการนวัตกรรมการ (People and Organization)

โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนาโพธิ์ มีการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการนวัตกรรมการของโรงเรียนผู้สูงอายุได้ร่วมมือกับหลายหน่วยงานภายนอก อาทิ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กระทรวงสาธารณสุข โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาโพธิ์ เป็นต้น โดยหน่วยงานเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนทุน ความรู้ และการตรวจสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุ นอกจากนี้ยังมีการเชิญวิทยากรและอาจารย์ที่เป็นจิตอาสาสามารถร่วมสอนและจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ แม้จะได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 แต่การสนับสนุนและความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ยังคงดำเนินต่อไป โดยทางองค์การบริหารส่วนตำบลนาโพธิ์ได้ใช้กลยุทธ์ในการสร้างแรงจูงใจ

และการประชาสัมพันธ์เพื่อกระตุ้นให้ผู้สูงอายุและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีการจัดกิจกรรมพิเศษ อาทิ การจัดตั้งกลุ่มชมรม การแจกชุดนักเรียนฟรี รวมถึงการศึกษาดูงานต่างจังหวัด เพื่อสร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ และเสริมสร้างความเป็นส่วนหนึ่งของสังคม นอกจากนี้ยังมีการสื่อสารผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ กลุ่มไลน์ และเสียงตามสาย เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมเข้าถึงประชาชนอย่างทั่วถึง นับว่าเป็นกระบวนการที่มีความใกล้ชิดและใส่ใจกับผู้สูงอายุในชุมชน ทำให้โครงการสามารถตอบสนองความต้องการและสร้างประโยชน์ให้กับผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลปะโค มีการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการนวัตกรรมการของโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลปะโค ผ่านการประชาสัมพันธ์และการเชิญชวนในหลากหลายช่องทาง การประชาสัมพันธ์และการเชิญชวนมีการใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การส่งเอกสารประชาสัมพันธ์ไปยังหมู่บ้าน การจัดบริการรถรับส่ง และการจัดกิจกรรมพิเศษ การมอบรางวัล และการจัดเลี้ยงอาหารกลางวัน เพื่อกระตุ้นความสนใจและเพิ่มความสะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรม เสริมสร้างการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่าง ๆ นอกจากนี้ เทศบาลยังให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง ซึ่งช่วยกระตุ้นให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจและได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่าในการพัฒนาตนเอง มีการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ โดยการสอบถามความคิดเห็นและความต้องการของผู้สูงอายุเพื่อนำไปปรับปรุงโครงการให้ดีขึ้นต่อไป

โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัว ได้ดำเนินการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการนวัตกรรมการของโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้วยการเชิญหน่วยงานภายนอกที่มี

ความเชี่ยวชาญหลากหลายด้านเข้ามามีบทบาทสำคัญในกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ ผู้เชี่ยวชาญวิทยากรจากภายนอกจะมีบทบาทในการเพิ่มคุณภาพของกิจกรรม และช่วยให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้และทักษะที่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต ซึ่งการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภายนอกไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของโครงการ แต่ยังช่วยเสริมสร้างความร่วมมือที่ยั่งยืนและการแบ่งปันความรู้ระหว่างองค์กร ซึ่งสามารถนำไปสู่การพัฒนาบริการสาธารณะอื่น ๆ ของเทศบาลในอนาคต นอกจากนี้ทางเทศบาลยังอาศัยการประชาสัมพันธ์กิจกรรมผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น Facebook และ Line ยังเป็นส่วนสำคัญในการเชื่อมโยงและสื่อสารกับผู้สูงอายุและหน่วยงานภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การดำเนินงานของโครงการสามารถตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างเต็มที่

ขณะที่ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เลือกเป็นกรณีศึกษาทั้ง 3 แห่ง มีรายละเอียด ดังนี้ โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนาพุ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 (S.D.= 0.767) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านการสร้างความคิดใหม่ อยู่ในลำดับที่หนึ่ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 (S.D.= 0.767) รองลงมา คือ ด้านการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการนวัตกรรมการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 (S.D.= 0.739) และน้อยที่สุด คือ ด้านการสร้างกลยุทธ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 (S.D.= 0.747) ตามลำดับ ส่วนโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลปะโค ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 (S.D.= 0.738) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านการสร้างความคิดใหม่ อยู่ในลำดับที่หนึ่ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 (S.D.=

0.735) รองลงมาคือ ด้านการนำความคิดที่คิดสรรแล้วไปใช้ปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 (S.D.= 0.747) และน้อยที่สุดคือ ด้านการสร้างกลยุทธ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 (S.D.= 0.730) ตามลำดับ และโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัว ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 (S.D.= 0.778) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านการสร้างความคิดใหม่ และ ด้านการนำความคิดที่คิดสรรแล้วไปใช้ปฏิบัติ อยู่ในลำดับที่หนึ่ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 (S.D.= 0.764) และ 4.13 (S.D.= 0.733) ตามลำดับ รองลงมาคือ ด้านการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการนวัตกรรมการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 (S.D.= 0.719) และน้อยที่สุด คือ ด้านการสร้างกลยุทธ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 (S.D.= 0.916) ตามลำดับ

(2) ข้อจำกัดในการพัฒนานวัตกรรมแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนาพุเผชิญปัญหาด้านกลยุทธ์ที่ขาดความชัดเจนและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง เช่น ผลกระทบจาก COVID-19 ที่ทำให้กิจกรรมลดลง รวมถึงการสำรวจความต้องการที่ไม่ครอบคลุม และการมีส่วนร่วมของชุมชนที่จำกัด ขาดการสนับสนุนทรัพยากรทำให้โครงการต้องพัฒนากลยุทธ์และความร่วมมือเพื่อความยั่งยืนในอนาคต

โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลปะโคมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ แต่ยังคงขาดกลยุทธ์ที่บูรณาการครอบคลุมทุกมิติ และการสำรวจความต้องการยังไม่เพียงพอ โครงการยังเผชิญปัญหาความต่อเนื่องในการดำเนินงานและการประเมินผลที่ไม่เป็นระบบ จึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะบุคลากร การบริหารนวัตกรรม และการประเมินผลเพื่อสร้างความยั่งยืน

โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวมีข้อจำกัดด้านจำนวนผู้เข้าร่วมและการประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่ไม่ทั่วถึง การประเมินผลเน้นที่การสำเร็จการศึกษา แต่ขาดการติดตามผลระยะยาวเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุหลังจบการศึกษา นอกจากนี้ โครงการยังพึ่งพางบประมาณจากเทศบาล ซึ่งหากขาดการสนับสนุนหรือการวางแผนรองรับการเปลี่ยนแปลง อาจส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของโครงการในอนาคต

(3) แนวทางในการพัฒนานวัตกรรมแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

สำหรับการวิเคราะห์ผลการศึกษาเพื่อสังเคราะห์ออกมาเป็นแนวทางในการพัฒนานวัตกรรมแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุพบว่า ในการพัฒนานวัตกรรมแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ผ่านโรงเรียนผู้สูงอายุ สามารถดำเนินการได้โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การสร้างกลยุทธ์การพัฒนา

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผ่านการเรียนรู้และฝึกอบรม เช่น การจัดการสุขภาพ การใช้เทคโนโลยี และการสร้างกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การออกกำลังกาย การเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ เพื่อเสริมสร้างสุขภาพกายและจิตใจ ลดความเหงา และตอบสนองความต้องการเฉพาะของผู้สูงอายุ

การสร้างความคิดใหม่

ควรมีการสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ เช่น การจัดกิจกรรมชมรมหรือการสื่อสารผ่านเทคโนโลยี เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน และออกแบบกิจกรรมที่สนุกสนาน มีสาระ และส่งเสริมความรักใคร่ในชุมชน

การจัดลำดับความสำคัญและคัดเลือกความคิด

ดำเนินการประเมินความต้องการของผู้สูงอายุ เช่น การดูแลสุขภาพและการจัดการโรคซึมเศร้า พร้อมบูรณาการนโยบายและความร่วมมือจากหลายภาคส่วนเพื่อพัฒนาแผนงานที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ

การนำความคิดไปใช้ปฏิบัติ

นำความคิดที่คิดสรรแล้วไปดำเนินโครงการ โดยเริ่มจากการสังเกตการณ์และประเมินผล พร้อมปรับปรุงโครงการตามความจำเป็น รวมถึงให้การฝึกอบรมและสนับสนุนทักษะสำคัญ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการนวัตกรรม

สำหรับการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการนวัตกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุควรมีแนวทางในการการสนับสนุนจากภายนอก ใช้ความร่วมมือจากภายนอกเพื่อจัดหาทุน ความรู้ และจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ จัดกิจกรรมพิเศษ เช่น การจัดกลุ่มชมรม และศึกษาดูงาน รวมถึงใช้ช่องทางสื่อสารหลากหลายเพื่อเผยแพร่ข้อมูล ซึ่งจะต้องสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง สร้างบรรยากาศอบอุ่น และมอบรางวัลหรือจัดเลี้ยงเพื่อเสริมสร้างความสนใจ การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการประเมินและปรับปรุงโครงการ การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล ใช้ช่องทางออนไลน์ เช่น Facebook และ Line เพื่อสื่อสารและส่งเสริมการมีส่วนร่วม

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนานวัตกรรมแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี มีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

(1) ด้านการสร้างความคิดใหม่ โรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลนาพูนสร้างความคิดใหม่ โดยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การให้คำปรึกษา การฝึกทักษะอาชีพ และการใช้เทคโนโลยีสื่อสาร ในขณะที่โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลปะโค เน้นการประชาสัมพันธ์บทบาทของผู้สูงอายุและการจัดกิจกรรมสันทนาการเพื่อเสริมสร้างความรักและความร่วมมือในชุมชน ส่วนโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการสอนทักษะที่จำเป็นและการใช้เทคโนโลยีเพื่อลดความเหงาและเสริมสร้างความสุขให้กับผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานปลัด กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2566) ที่ได้ศึกษานวัตกรรมสังคมด้านพัฒนาพลังในการพึ่งพาตนเองของผู้สูงอายุในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 4 ซึ่งพบว่า รูปแบบในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ ในมิติด้านสุขภาพร่างกาย สุขภาพจิตเน้นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อม สาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวกของที่พักอาศัย และชุมชนให้การสนับสนุน รวมไปถึงการให้ผู้สูงอายุมีอาชีพและรายได้ของตนเอง และการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ทำให้ผู้สูงอายุดำรงชีวิตได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดี (2) ด้านการนำความคิดไปใช้ปฏิบัติ โรงเรียนผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลหนองบัว เผชิญกับข้อจำกัดหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินโครงการ อาทิ การประเมินผลโครงการยังมีข้อจำกัด โดยเน้นการวัดผลสำเร็จจากการสำเร็จการศึกษาของนักเรียน

ในแต่ละรุ่นเท่านั้น แต่ยังขาดการติดตามผลระยะยาวเกี่ยวกับผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุหลังจากสำเร็จการศึกษา และความยั่งยืนของโครงการยังเป็นอีกหนึ่งความท้าทายสำคัญ โรงเรียนผู้สูงอายุต้องพึ่งพาการสนับสนุนจากเทศบาลตำบลหนองบัว ทั้งในด้านงบประมาณและทรัพยากร ซึ่งแม้ว่าจะมีการวางแผนสร้างกองทุนและระดมทุนเพื่อสนับสนุนโครงการในระยะยาว แต่หากขาดการสนับสนุนที่เพียงพอ โครงการอาจเผชิญกับความยากลำบากในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ สุภชัย นาคสุวรรณ และคณะ (2562) ที่ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการและนวัตกรรมการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ควรมีการจัดตั้งกองทุนหรือจัดให้มีสวัสดิการช่วยเหลือกัน เช่น การสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการที่จัดโดยชุมชน การสนับสนุนการจัดการตลาดในชุมชนทั้งตลาดอาหารและตลาดจำหน่ายผลผลิต เพื่อให้เกิดการซื้อขายและแลกเปลี่ยนสินค้าในและนอกชุมชน และการพัฒนาทักษะและการดำเนินกิจกรรมกลุ่มอาสาสมัครต่างๆ ในชุมชน ให้การดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุในลักษณะที่แตกต่างกัน ครอบคลุมปัญหาและความต้องการในทุกสภาวะสุขภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

(1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและโรงเรียนผู้สูงอายุที่เลือกเป็นกรณีศึกษา ควรส่งเสริมให้โรงเรียนผู้สูงอายุแต่ละแห่งพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงานที่มีความยืดหยุ่นและครอบคลุมทุกมิติของคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยให้ความสำคัญกับการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อาทิ สถานการณ์ COVID-19 หรือการพัฒนาเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล นอกจากนี้ ควรมีการวางแผนระยะยาวที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง

(2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและโรงเรียนผู้สูงอายุที่เลือกเป็นกรณีศึกษา ควรมีการพัฒนากระบวนการสำรวจและประเมินความต้องการของผู้สูงอายุที่ครอบคลุมและละเอียดมากขึ้น เพื่อให้สามารถรวบรวมข้อมูลที่เพียงพอสำหรับการออกแบบและปรับกิจกรรมให้ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุ

(3) ควรส่งเสริมการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน หรือภาคส่วนอื่น ๆ เพื่อเพิ่มการสนับสนุนด้านทรัพยากรและการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอในการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง รองรับ การดำเนินโครงการในระยะยาว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) การศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป ควรขยายขอบเขตการศึกษาวิจัยในเชิงการศึกษาเปรียบเทียบกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่นในพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อศึกษาความแตกต่างในกลยุทธ์การดำเนินงาน ผลลัพธ์ และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความ

สำเร็จหรือความล้มเหลวในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

(2) การศึกษาวิจัยในครั้งต่อไปควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสนับสนุนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และหาวิธีในการเสริมสร้างความร่วมมือและการสนับสนุนที่มีประสิทธิภาพ

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนานวัตกรรมแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 และผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่การรับรอง อว 0622.7/087

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2545). *แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564)*. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- โกวิท พวงงาม. (2548). *การปกครองท้องถิ่นไทย: หลักการและมิติใหม่ในอนาคต*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรัส สุวรรณมาลา และคณะ. (2549). *ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อส่งเสริมนวัตกรรมท้องถิ่นในประเทศไทย*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย.
- จุฑารัตน์ แสงทอง. (2560). สังคมผู้สูงอายุ (อย่างสมบูรณ์) ภาวะสูงวัยอย่างมีคุณภาพ. *วารสารกึ่งวิชาการ*, 38(1), 6-28.
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์. (2552). *แนวทางการวิจัยนวัตกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: มุมมองเชิงเศรษฐศาสตร์สถาบัน*. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ. (2563). นวัตกรรมนโยบายสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง*, 9(1), 161-186.
- ชเนศวร์ เจริญเมือง. (2553). *ทฤษฎีและแนวคิด: การปกครองท้องถิ่นกับการบริหารจัดการท้องถิ่น (ภาคแรก)*. โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

- ปนัดดา ยิ้มสกุล และคณะ. (2564). การสร้างนวัตกรรมเสริมพลังเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเข้าสู่ยุคสังคมสูงวัยในทศวรรษหน้าโดยใช้ชุมชนและสถานศึกษาเป็นฐาน. *วารสารวิจัยราชภัฏธนบุรี* ใช้สังคม สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 7(1), 85–100.
- วรวิทย์ เกิดสวัสดิ์. (2564). การจัดบริการสังคมสำหรับผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภออัญญาประเทศ จังหวัดสระแก้ว. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 15(2), 156–168.
- วิชนี คุปตะวาทีน และคณะ. (2561). สังคมสูงวัยกับโลกสมัยใหม่. *วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 4(พิเศษ), 444–450.
- วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2548). นวัตกรรมสร้างสรรค์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: หนังสือสำหรับเสริมพลังความคิดและหลักวิชาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2566). นวัตกรรมสังคมด้านพหุผลพลังในการพึ่งพาตนเองของผู้สูงอายุในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 4. สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2567, จาก <https://ebooks.m-society.go.th/researchs/detail/150>
- สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์ และคณะ. (2559). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลผู้สูงอายุไทย. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 9(1), 121–127.
- สุภชัย นาคสุวรรณ, กวีรัตน์ อุปลา และอรวรรณ หนูเสมียน. (2562). การพัฒนาระบบและนวัตกรรมการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่นตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช. สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2567, จาก <https://www.wu.ac.th/th/news/15464>
- สุรศักดิ์ ชะมารัมย์ และคณะ. (2560). การบริหารงานภาครัฐตามหลักทฤษฎีองค์การ: การบริหารงานภาครัฐ (Public Administration: PA) การจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) และการบริหารปกครองภาครัฐใหม่ (New Public Governance: NPG). *วารสารวเนิมฏองแหกรพุทธศาสตร์ปริทรรศน์*, 4(1), 52–70.
- อุดม ทুমโฆสิต. (2551). การปกครองท้องถิ่นสมัยใหม่: บทเรียนจากประเทศพัฒนาแล้ว. แชนท โฟร์ พรีนติ้ง.
- Goffin, K., & Mitchell, R. (2016). *The Pentathlon Framework*. R&D Today. <https://www.rndtoday.co.uk/the-pentathlon-framework-2/>